

Література.

1. Вітковський Ю.П. Агроримаркетинг в Україні: аспекти розвитку. Вісник ХНТУСГ: економічні науки. 2019. Вип. 206. С. 193-201.
2. Бабко Н.М., Микитась А.В., Науменко І.В. Механізм формування ідеї для стратегічного маркетингу суб'єктів агробізнесу. Вісник ХНТУСГ: економічні науки. Харків: ХНТУСГ. 2019. Вип. 206. С. 298-305.
3. Квятко Т.М. Агроримаркетинг як складова підвищення ефективності діяльності вітчизняних сільгоспідприємств. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені СЗ Гжицького, 2014. Вип. 1(58). С. 213-218.
4. Романок І.О., Нікітіна О.М. PR-маркетинг як один з інструментів підвищення конкурентоспроможності підприємств. Вісник ХНТУСГ: економічні науки. Харків: ХНТУСГ. 2016. Вип. 177. С. 160-166.
5. Бабко Н. М., Калініченко С. М., Микитась А. В. Харчевнікова А. С. Маркетингове управління: особливості імплементації в систему менеджменту аграрних підприємств. Вісник ХНТУСГ: економічні науки. Харків: ХНТУСГ. 2019. Вип. 202. С. 299-307.
6. Нікітіна О.М. Особливості впровадження маркетингових комунікацій в туристичні послуги. Вісник ХНТУСГ: економічні науки. Харків: ХНТУСГ. 2016. Вип. 174. С. 212-218.



УДК 331.5

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF UNEMPLOYMENT IN UKRAINE

СТРЕНАДКО В.Р., студентка *
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

У статті означено, що для аналізу рівня безробіття використовують два показники – рівень безробіття і рівень зареєстрованого безробіття. На безробіття впливає сезонний характер і регіональна диференціація. Розкрито соціальні і економічні причини безробіття. Охарактеризовано напрямки регулювання зайнятості населення.

Ключові слова: безробіття, зайнятість, рівень безробіття.

The article states that two indicators are used to analyze the unemployment rate - the unemployment rate and the level of registered unemployment. Unemployment is affected by seasonal nature and regional differentiation. The social and economic causes of unemployment are revealed. The directions of employment regulation are characterized.

Key words: unemployment, employment, unemployment rate.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Однією з корінних соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку українського суспільства є проблема безробіття. Безробіття тягне за собою марнування у величезних масштабах його головної продуктивної сили - робочої сили, значні витрати на виплату допомоги по безробіттю, перекваліфікацію безробітних та їх працевлаштування. Очевидно, що при неповному використанні наявних ресурсів робочої сили економічна система працює, не досягаючи меж своїх виробничих можливостей, і ні про який підйом економіки в країні не може бути й мови.

* Науковий керівник – Луценко О.А., к.е.н., доцент



Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми, показав, що такі науковці, як: Л. Гальків, І. Моцін, М. Папієв, О., С.Слюсар, В. Кифяк, Міклош, В. Фелоренко та інші присвятили різним аспектами проблеми безробіття багато уваги. Проте, глибоке вивчення і аналіз проблеми безробіття і шляхів її подолання, виявлення можливостей підвищення рівня зайнятості на ринку праці України потребують подальших досліджень, особливо для розробки та реалізації ефективної економічної та соціальної політики, спрямованої на забезпечення зайнятості працездатного населення країни, зниження безробіття до мінімального, соціально допустимого рівня.

Формулювання цілей статті полягає у дослідженні сучасного стану безробіття в Україні і визначенні його основних проблем і напрямів скорочення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Станом на початок 2019 року, в Україні офіційно було зареєстровано 287 тис. безробітних. У порівнянні з 2018 роком цей показник зменшився на 24%, що є достатньо позитивним явищем. До того ж, безробітні становили 1,1% від усього працездатного населення країни.

Загальновідомо, що Державна служба статистики України для характеристики рівня безробіття використовує два показники, а саме: рівень безробіття (за методологією Міжнародної організації праці) та рівень зареєстрованого безробіття.

Слід зауважити, що поняття «рівень безробіття» та «рівень зареєстрованого безробіття» не є тотожними. Через те, що лише 22% усіх безробітних звертаються за послугами до Державної служби зайнятості статус зареєстрованого безробітного має тільки кожен 5-й безробітний українець, а відтак кількість безробітних є значно більшою за кількість зареєстрованих безробітних. Більш коректно відображає реальну ситуацію на ринку праці показник рівня безробіття за МОП. Так, за 9 місяців 2019 року рівень безробіття знизився до 8,1% (у порівнянні з аналогічним періодом 2018р., коли рівень становив 8,6%).

Аналіз даних офіційної статистики свідчить, що на ринку праці України тривають позитивні тенденції щодо зростання зайнятості та скорочення безробіття, продовжується зниження рівня неформальної зайнятості, збільшується чисельність економічно активного населення у віці від 15 до 70 років на 0,2%, а працездатного віку – на 1,3%. Середньорічна кількість зареєстрованих безробітних зменшилась з 460,2 тис. осіб у 2015 році до 306,8 тис. осіб у 2019 році [2].

Проте, особливо гостро стоїть проблема безробіття у галузях промисловості і сільського господарства, що пов'язано зі зміною галузевої структури зайнятості (зменшенням числа працюючих у галузях обробної промисловості, машинобудуванні, легкій промисловості) і загостренням регіональних проблем зайнятості.

Так, у сільськогосподарському виробництві України зайнято 5,6 млн. чол., або 24,4% від загальної чисельності. Серед економічно активного населення сільська безробітна молодь у віці 15–35 років становить 1,6 млн [1]. Також у сільському господарстві на рівень безробіття значно впливає сезонний фактор. Так, кількість зареєстрованих безробітних у грудні порівняно з листопадом збільшується у середньому на 17%.

Більшість дослідників, до думки яких ми приєднуємося вважають, що головними чинниками неповного використання трудового потенціалу молоді в сільському господарстві є такі: скорочення кількості підприємств, які займаються виробництвом та реалізацією сільськогосподарської продукції; сезонність робіт в аграрному секторі; низький рівень професійних якостей молодих спеціалістів; невідповідність кваліфікації сільських спеціалістів потребам аграрного комплексу; збереження низької заробітної платні та заборгованість з її виплати.

Слід зауважити, що найважче працевлаштуватися на селі молоді після отримання середньої і вищої освіти. Серед професійних груп сільського населення найбільшу частку в загальному обсязі безробітних становлять фахівці, кваліфіковані робітники, оператори машин.

Проте, у напрямі подолання безробіття серед сільської молоді вже є певні позитивні зрушення, пов'язані зі становленням фермерства на селі та розвитком інфраструктури зеленого туризму. Проте, вони знаходяться в стадії розвитку та потребують розробки й прийняття на



регіональному й державному рівнях програм, спрямованих на визначення правового статусу цих сфер діяльності, забезпечення умов початкового кредитування, встановлення пільгових податкових періодів, але першочерговим є вирішення земельних питань.

Механізмами забезпечення сільської молоді робочими місцями є: цілеспрямована профорієнтаційна робота серед сільської молоді шкільного віку з урахуванням регіональної специфіки; вирішення питання транспортної розв'язки сільської місцевості з містом; впровадження на державному рівні гарантованого робочого місця в аграрному секторі із забезпеченням рівня середньої заробітної плати у відповідному регіоні.

Отже, розвиток безробіття в Україні на сучасному етапі істотно відрізняється від загальносвітових закономірностей. При різкому скороченні обсягів виробництва (більш ніж у 2 рази) рівень безробіття з обліком незареєстрованих безробітних не перевищує 10%.

Істотними виявилися і соціальні і економічні причини. Кількість зареєстрованих безробітних за статтю та місцем проживання у 2019 році складає 3,3 млн чоловік. З них: міського населення-1,7 млн, сільського- 1,6 млн. За статевими ознаками безробітних жінок більше, ніж чоловіків на 16,4тис. Частка міського безробітного населення перевищує сільське на 14 тис[1].

Серед зареєстрованих безробітних 45% мають вищу освіту, 35% – професійно-технічну, 20% – середню освіту.

Розвиток ситуації із зайнятістю в Україні має різноспрямовані тенденції. З одного боку, скорочується кількість претендентів за рахунок введення безвізового режиму, а з іншого, – продовжить скорочення зайнятих осіб за рахунок закриття підприємницької діяльності. Безумовно, введення безвізового режиму не передбачає працевлаштування українських громадян. Але відкриті кордони мають сприяти відтоку працездатного населення України, яке в пошуках кращих умов для життя буде використовувати безвізовий режим і для мети працевлаштування

Сьогодні за даними державної служби статистики приблизно 2–7 млн. українців перебувають на заробітках. Якщо вважати трудовими мігрантами громадян, які виїхали з України з метою працевлаштування, проте перебувають за межами держави впродовж 10 і більше років, то разом із сезонними та маятниковими робітниками їх чисельність може сягати 5 млн. Якщо ж осіб, які фактично проживають за межами держави постійно (хоча офіційно в Україні це не зафіксовано), розглядати як емігрантів, то чисельність трудових мігрантів, тобто громадян, які працевлаштовуються за кордоном, проте не розірвали тісні зв'язки з Батьківщиною, буде значно меншою.

Найбільший відтік мігрантів відбувається у західних регіонах України: з Волинської, Житомирської, Івано-Франківської, Рівненської, Тернопільської, Луганської, Чернівецької та Львівської областей, де трудова міграція отримала найбільше розповсюдження порівняно з іншими регіонами (кожна п'ята сім'я має або мала раніше свого представника, що тимчасово працює в іншій державі).

Основною сферою зайнятості українців за кордоном є галузь будівництва, в якій працює понад половину мігрантів – 51,6%. Друге місце посідає робота домашньою прислугою, питома вага якої становить 16,3 %, решта приходить на галузь сільське господарство - 8,5%, торгівля - 8,1%, промисловість - 5,4% [3]. Також, варто зазначити, що значна частина трудових мігрантів з України працюють за кордоном без належних дозволів, тобто нелегально.

Основним напрямом регулювання зайнятості має перш за все, стати налагодження та реалізація напрямків та заходів соціальної політики, а саме:

- сприяння повній та продуктивній зайнятості;
- підвищення рівня грошових доходів за допомогою докорінного реформування оплати праці та пенсійного забезпечення;
- створення сприятливих умов для соціального захисту від безробіття. За допомогою таких заходів активної політики, як профорієнтація, професійне навчання та перекваліфікація тимчасово незайнятого населення, послуги з працевлаштування (як центрами зайнятості, так і приватними кадровими агентствами), організація оплачуваних громадських робіт, а також пасивної політики зайнятості;



- стабілізація кількості економічно доцільних і створення нових робочих місць для запобігання масовим звільненням; використання гнучких форм роботи і режимів робочого часу, що дозволить розширити можливості для зайнятості без збільшення кількості робочих місць;
- глибоке вивчення потреб регіональних ринків праці для визначення напрямків підготовки спеціалістів;
- розроблення системи кредитного стимулювання і пільгового оподаткування для нових ефективних робочих місць (але слід зважати на те, що такі заходи не повинні стати перешкодою для раціональної зайнятості);
- оптимізація параметрів заробітної плати через поєднання ринкового саморегулювання, державного та договірної регулювання і їхнє узгодження;
- з метою підвищення значення державно-договірної регулювання та ринкового саморегулювання заробітної плати й досягнення середньої зарплати, на основі співвідношення попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці, необхідно юридично закріпити широкий зміст угод і договорів, які укладають на державному, галузевому, регіональному і виробничому рівнях; встановити послідовність їхнього укладання; визначити сферу чинності й уточнити функції держави, профспілок і роботодавців щодо підпорядкованості норм різних угод і договорів та регулювання оплати праці;
- заходи щодо забезпечення умов екологічної безпеки, охорони здоров'я та життєдіяльності населення.

Соціально-економічні наслідки безробіття можна сформулювати таким чином: відбувається знецінення, недовикористання людського потенціалу суспільства, погіршується якість життя безробітних та їх членів родини, підсилюється тиск на розмір заробітної плати зайнятих із боку конкуруючих на ринку праці, збільшуються витрати суспільства й індивіда на відновлення чи зміну професійного статусу і рівня продуктивності праці, формуються категорії осіб із девіантною поведінкою, схильних до вчинків, що суперечать прийнятним соціальним нормам і цінностям.

Масове безробіття призводить до значних соціальних і політичних змін, часто у формі дуже гострих соціальних конфліктів. Розвинуті країни світу намагаються не допускати високого рівня безробіття

Висновки. На ринку праці України тривають позитивні тенденції щодо зростання зайнятості та скорочення безробіття, але продовжується зниження рівня неформальної зайнятості. У причин безробіття існує значна регіональна диференціація і сезонний фактор. Істотними для безробіття є соціальні і економічні причини. Основним напрямом регулювання зайнятості має стати налагодження та реалізація напрямків та заходів соціальної політики.

Література.

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Слюсар С.Т. Аналіз рівня безробіття в Україні: проблеми і шляхи його подолання / С.Т. Слюсар // Економіка АПК. - 2018.- № 5., с. 85.
4. Єдина інформаційно-аналітична система державної служби зайнятості України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/pages._asp?id=76.
5. Кифяк В.І. Соціально-економічний аналіз безробіття в Україні / В.І. Кифяк // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2019/19.pdf

